

EU-förslag om makars förmögenhetsförhållanden

Advokat Ulf Bergquist skriver om de viktigaste delarna

i det nyligen presenterade EU-förslaget om makars förmögenhetsförhållanden.

Det har blivit allt vanligare att människor av olika nationaliteter gifter sig med varandra. Många makar flyttar till ett annat land för att arbeta, för att njuta av ett bättre klimat, för att få bättre livsvillkor eller för att fly från förtryck. Ännu flera makar äger tillgångar i utlandet, t.ex. ett sommarhus, ett bankkonto, en värdepappersdepå eller t.o.m. ett företag.

Av EU:s 122 miljoner äktenskap är 16 miljoner "internationella" i den meningen att de på ett eller annat sätt har internationella anknytningar. År 2007 upplöstes inom EU inte mindre än 640 000 internationella äktenskap genom dödsfall (500 000) eller skilsmässa (140 000). I Sverige var samma år drygt 20 procent av de ingångna äktenskapen och nästan 30 procent av skilsmässorna internationella.

När "internationella" äktenskap upplöses uppstår ofta stora juridiska problem. Vilket lands domstol skall makarna vända sig till? Vilken lag skall tillämpas? Gäller ett domstolsbeslut i ett land även för tillgångar i andra länder?

Redan vid EU-toppmötet i Wien 1998 fastslogs att bristen på reglering när

det gäller familjerättsliga frågor var ett hinder för människors fria rörlighet inom EU. Mot den bakgrunden har inom EU utvecklats en stor aktivitet på familjerättsområdet under det senaste decenniet:

- EU-förordningen om domstolars behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (EG) nr 2201/2003, Bryssel II bis.

- EU-förordningen om underhållsförpliktelser (EG) nr 4/2009.

- EU-förordningen om tillämplig lag i mål om äktenskapsskillnad (EG) nr 1259/2010, Rom III. Förordningen är ett utökad samarbete mellan 14 EU-länder. Sverige står utanför.

- EU-kommissionens förslag till förordning om arv och testamente 14.10.2009, COM(2009)154. Förslaget ligger hos Ministerrådet och parlamentet. Det kan komma att antas under 2011 och träda i kraft 1.1.2013. (Se artikel i Advokaten nr 9/2009 sid. 36f.)

- EU-kommissionens förslag till förordning om makars förmögenhetsförhållanden 16.3.2011, COM(2011)126.

Efter en omfattande studie av EU-ländernas lagstiftning i fråga om ma-

kars förmögenhetsförhållanden (AS-SER-UCL 2003) utgav kommissionen 2006 en grönbok som beskrev problemen med den nuvarande bristen på gemensamma IP-regler på området samt ställde ett antal frågor om hur gemensamma IP-regler borde utformas. Justitiedepartementen och internationella organisationer svarade i en omfattande remissrunda. Därefter tillsatte kommissionen en expertgrupp som fick i uppdrag att utarbeta ett förslag. Detta förslag antogs 16 mars 2011 av kommissionen och skickades till Ministerrådet och EU-parlamentet för beslut. Innan ett sådant beslut antas kan det ta två-tre år. Därefter lär det ta ytterligare ett år före ikraftträdande. Nya regler kan troligen komma att gälla från och med 1.1.2015. Eftersom såväl Ministerrådet som parlamentet antagit resolutioner där man efterfrågat en förordning om makars förmögenhetsförhållanden, kommer den att med största sannolikhet antas. Eventuellt kommer dock Storbritannien att ställa sig utanför.

FÖRORDNINGEN KOMMER ATT BLI tillämplig på makars förmögenhetsför-

S V E N S K
DelgivningsService

– RIKSTÄCKANDE DELGIVNINGSGRUPP –

08-527 640 00 - info@delgivningsservice.se - www.delgivningsservice.se

hållanden såväl under äktenskapet som vid dess upplösning på grund av äktenskapsskillnad eller ena makens död. Den kommer även att omfatta samkönade äktenskap, däremot inte samboförhållanden.

Vissa frågor undantas uttryckligen från förordningen, bland annat skattefrågor, underhållsfrågor (som omfattas av EU-förordningen 4/2009), gåvor mellan makar (som omfattas av EU-förordningen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (EG) nr 593/2008, Rom I), samt arvsfrågor (som omfattas av den kommande EU-förordningen om arv och testamente).

Viktigt att notera är att förordningen bara gäller internationella privaträttsliga regler, således ej materiella regler.

BEHÖRIG DOMSTOL VID ENA makens död blir samma domstol som enligt den kommande arvsförordningen är behörig att handlägga arvsfrågorna. Detta är i normalfallet domstolen på den ort där den avlidne hade sitt hemvist.

Behörig domstol vid äktenskapsskillnad blir samma domstol som handlägger själva äktenskapsskillnadsfrågan (enligt EU-förordningen (EG) nr 2201/2003, Bryssel II bis), dock under den viktiga förutsättningen att båda makar godtar detta. Om makarna inte kan godta nyssnämnda domstol, fastställs behörig domstol genom en lista av olika alternativ. Förstahandsalternativet är domstolen där makarna har gemensamt hemvist. Om förstahandsalternativet inte är tillämpligt går man vidare till andrahandsalternativet och

så vidare. Makarna kan också enas om att behörig domstol skall vara domstol i det EU-land vars lag som makarna valt som tillämplig lag (se nedan).

GRUNDREGLN ÄR ATT SAMMA lag blir tillämplig på all makarnas egendom oavsett var den är belägen och oavsett om det är fast eller lös egendom.

Makarna kommer att kunna ingå ett avtal om vilken lag som skall vara tillämplig på deras förmögenhetsförhållanden. Makarnas lagval begränsas dock till länder som de har en nära anknytning till. Makarna måste välja samma lag för all egendom. De kan således inte välja svensk lag för en fastighet i Sverige och spansk lag för en fastighet i Spanien. Lagvalet får ändras under äktenskapets gång, men en sådan ändring får inte retrospektiv verkan annat än om makarna uttryckligen förordnat om detta.

Om makarna inte upprättat ett lagvalsavtal tillämpas lagen i det land där makarna tog sitt första gemensamma hemvist efter det att de gift sig. Detta är i realiteten förordningens portalregel. Tillämplig lag ändras inte om de flyttar till ett annat land (s.k. petrifierat system).

Reglerna om tillämplig lag gäller även för länder utanför EU. Till exempel skall iransk lag tillämpas för makar som tog sitt första gemensamma hemvist i Iran, även om de senare flyttat till Sverige och bott många år här. Självfallet har de dock rätt att i ett lagvalsavtal välja svensk lag. För att en domstol inte skall behöva tillämpa en lagregel, som strider mot domstolslandets grundläggande värderingar, finns en paragraf om ordre public. Svensk domstol behöver således inte känna sig bunden av en sharia-regel, som behandlar män och kvinnor olika.

DETTA KAPITEL BETRAKTAR JAG som enormt viktigt, eftersom jag i mitt arbete nästan dagligen träffar på problemet att beslut i ett land inte erkänns i andra länder, inte ens inom EU (dock inom Norden).

Huvudregel blir att domstolsbeslut i ett EU-land skall erkännas och kunna verkställas i alla andra EU-länder. (Förebild för reglernas utformning är de nuvarande reglerna i EU-förordningen om domstolars behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttsens område (EG) nr 44/2001, Bryssel I.) Med domstolsbeslut likställes beslut av bodelningsförrättare.

Endast i några mycket speciella fall skall erkännande kunna vägras t. ex. med hänvisning till ordre public. Eftersom detta gäller beslut inom EU-länder med liknande grundläggande värderingar kommer i praktiken ordre public -förbehållet knappast att bli tillämpligt. ■

Ulf Bergquist är såväl svensk advokat som tysk Rechtsanwalt. Han har 2008-2010 varit ledamot av EU-kommissionens expertgrupp för makars förmögenhetsförhållanden.

JURIDISKA ÖVERSÄTTNINGAR

svenska till engelska
DAVID KENDALL
MSc, auktoriserad translator
Telefon: 08/550 880 01
E-post: david.kendall@anglia.se

engelska till svenska
JAN RUNESTEN
jur. kand, auktoriserad translator
Telefon: 08/560 359 17
E-post: jan.runesten@anglia.se

www.anglia.se

ANGLIA AB